

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ МЕДІАЦІЇ В АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДАХ УКРАЇНИ У СВІТЛІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ

Метою статті є комплексний аналіз правових, інституційних та процесуальних передумов для впровадження медіації в адміністративному судочинстві України в контексті сучасних європейських стандартів альтернативного вирішення спорів. Розглянуто можливість інституціоналізації медіації як ефективного інструменту зменшення навантаження на адміністративні суди та підвищення якості доступу до правосуддя в публічно-правових спорах.

Методи. У дослідженні застосовано методи формально-юридичного, порівняльно-правового, системного та функціонального аналізу. Здійснено порівняння законодавства України із правовими системами Франції, Німеччини та Польщі. Особливу увагу приділено аналізу актів Ради Європи, зокрема Рекомендації Rec(2001)9, CEPEJ Guidelines on Mediation (2023), а також Хартії доступу до правосуддя в адміністративних спорах.

Результати. У ході дослідження встановлено, що в Україні відсутні процесуальні механізми для застосування медіації в адміністративних справах, попри наявність загального Закону «Про медіацію» (2021). Судова практика адміністративних судів також не демонструє схильності до застосування альтернативних способів вирішення спорів. У європейських країнах медіація у сфері публічного права активно використовується як обов'язкова (Франція), так і рекомендована (Німеччина, Нідерланди). Запровадження інституту медіації дозволяє підвищити ефективність судового захисту, уникати конфліктів, зменшити витрати часу та ресурсів.

Висновки. Інституціоналізація медіації в адміністративному процесі України потребує внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України, розробки типових процедур і форм участі сторін у медіації, створення єдиного реєстру медіаторів. Доцільно впровадити пілотні проєкти в адміністративних судах щодо добровільного або рекомендованого залучення до медіації у справах, де можливе примирення. Позитивна практика європейських країн свідчить, що ефективна медіація не лише підвищує доступ до правосуддя, а і сприяє розвитку правової культури у суспільстві.

Ключові слова: публічно-правовий спір, альтернативне врегулювання, примирення сторін, процесуальна економія, судова ініціатива, правова культура, доступ до правосуддя, адміністративне навантаження, роль судді, європейські моделі.

Черевко Наталія,

кандидат наук
з державного управління,
старший викладач
кафедри публічного
управління, права
та гуманітарних наук
Херсонського
державного аграрно-
економічного
університету
<https://orcid.org/0000-0002-5456-8887>
advokat.ncherevko@gmail.com

1. Вступ

Взявши курс на євроінтеграцію, Україна зобов'язалась імплементувати положення законодавства ЄС, включаючи альтернативні засоби врегулювання спорів. Сучасна парадигма адміністративного судочинства дедалі більше орієнтована на ефективність, швидкість і доступність розгляду публічно-правових спорів. У цьому контексті впровадження альтернативних способів вирішення спорів, зокрема медіації, набуває особливої актуальності. Попри прийняття в Україні Закону «Про медіацію» у 2021 році, реальні механізми застосування медіації у сфері адміністративного судочинства залишаються не досить розвиненими. У Кодексі адміністративного судочинства України відсутнє процесуальне регулювання участі сторін у медіаційній процедурі, а судова практика майже не містить прикладів ініціювання примирення в публічно-правових спорах.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в українській правовій доктрині питання інституціоналізації медіації в адміністративному процесі досліджено фрагментарно, переважно в межах загального аналізу альтернативного врегулювання спорів. Водночас у практиці держав-членів Європейського Союзу й Ради Європи медіація активно застосовується в адміністративних юрисдикціях як на досудовому етапі, так і в межах судового процесу. Це зумовлює необхідність порівняльного дослідження, узагальнення європейських стандартів та розробки прикладної моделі для українського контексту.

Метою дослідження є аналіз правових і процесуальних засад запровадження медіації в адміністративному судочинстві України з урахуванням практик європейських країн і стандартів Ради Європи.

Завдання дослідження – охарактеризувати чинне нормативно-правове регулювання медіації в Україні в контексті адміністративного процесу, дослідити рекомендації Ради Європи та Європейської комісії з питань ефективності правосуддя (СЕРЕЈ) щодо медіації в публічно-правових спорах, провести аналіз моделей інституціоналізації медіації у Франції, Німеччині, Нідерландах, обґрунтувати можливі

шляхи адаптації успішних практик до національного правозастосування в Україні.

Методологія дослідження базується на поєднанні формально-юридичного, порівняльно-правового, функціонального та системного методів. Логіка викладення матеріалу побудована від загального до спеціального: спочатку аналізується українське регулювання, далі – міжнародні стандарти, потім – приклади країн ЄС і в підсумку – пропозиції щодо змін до законодавства України.

2. Нормативно-правові засади медіації в адміністративному процесі України

Можливість примирення сторін передбачена ст. 47 Кодексу адміністративного судочинства України, згідно з якою сторони можуть досягнути примирення, у тому числі шляхом медіації, на будь-якій стадії судового процесу, що є підставою для закриття провадження в адміністративній справі.

З набуттям чинності Закону України «Про медіацію» (2021) почався новий етап у впровадженні альтернативних способів вирішення спорів в українському правосудді. Базовий закон закріплює принципи, процедуру та статус медіатора, допускає застосування в адміністративних спорах, але не встановлює процесуальних механізмів.

Отже, попри формальне закріплення, медіація залишається радше декларацією, ніж щоденною практикою у судових засіданнях. Інституційних механізмів судової медіації як автоматизоване скерування справ до медіатора чи відповідальність сторін за відмову від процедури фактично не існує.

3. Проблеми інституціоналізації медіації в адміністративному процесі

Низький рівень практичного застосування медіаційної процедури в Україні частково пояснюється низьким рівнем довіри сторін до альтернативного врегулювання, який став наслідком недостатньої правової обізнаності та низької правової культури, а також відсутністю потенційних гарантій захисту прав його учасників.

Медіація в адміністративних судах викликає найбільше дискусій у суспільстві, адже публічно-правові відносини – особливі (Shuliak, 2024). По-перше, це зумовлено характером спірних правовідносин, по-друге, нерівністю сторін – одна із них завжди є суб'єктом владних повноважень.

Згідно з частиною 2 статті 19 Конституції України, органи державної влади та місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставах, у межах повноважень та у спосіб, передбачений Конституцією та законами України, таким чином, умови примирення не мають суперечити закону та не перевищували компетенції суб'єкта владних повноважень. Отже, суб'єкт владних повноважень обмежений у прийнятті рішень, позбавлений права вибору та різноманіття варіантів прийняття рішення у спірних правовідносинах, тому використання певними суб'єктами державного управління медіації буде проблематичним (якщо взагалі можливим).

Наявність адекватної правової бази для способів альтернативного врегулювання спорів в адміністративних відносинах, яка надає суб'єктам державного управління необхідні дискреційні повноваження, є вирішальною (Vashchenko, 2022). Водночас слід враховувати, що такі дискреційні повноваження не можуть бути необмеженими; можливі варіанти завжди повинні визначатися відповідною правовою нормою (Vrabko et al., 2018).

Попри загальне законодавче визнання медіації як форми альтернативного вирішення спорів, адміністративне судочинство залишається відокремленим від цього інструменту через відсутність чітких процесуальних норм, які б регламентували порядок ініціювання, проведення та наслідки медіації у справах, що розглядаються адміністративними судами. Така прогалина обмежує можливості суддів та сторін у використанні медіації як ефективного інструменту врегулювання публічно-правових конфліктів (Lytvynova, 2025).

Окрім того, механізми примирення не можуть бути використані в деяких типах адміністративних спорів, наприклад, коли спір порушує питання, що становлять суспільний інтерес, такі як екологічно сталий розвиток (Preston, 2011).

Суттєвою перешкодою для розвитку медіації в Україні залишається так звана «проблема медіаторів», яка включає як нестачу кваліфікованих фахівців, так і відсутність відповідного єдиного реєстру. Попри наявність правового регулювання інституту медіації, досі не напрацьовано єдиних стандартів професійної підготовки медіаторів, механізмів оцінки якості роботи та їх відповідальності. Крім того, відсутність єдиного державного реєстру медіаторів спричиняє фрагментацію інформації – кожна організація формує свій окремий перелік, що ускладнює пошук фахівців для громадян, знижує прозорість і довіру до процедури, а також унеможливує ефективну координацію між учасниками процесу та державними інституціями. Медіація ж у сфері публічно-правових спорів вимагає не лише загальних навичок ведення переговорів, а й глибокого розуміння функціонування адміністративного права, адміністративних процедур та принципів публічної служби (Rizenko, 2024).

Додатково слід зазначити про наявний опір з боку учасників правничої спільноти та відсутність інституційних стимулів як системних перепонів розвитку медіації. Ці фактори формують своєрідну інституційну інерцію, яка гальмує інтеграцію медіації в національну правову культуру. З боку частини адвокатської спільноти спостерігається скепсис щодо медіації як загрози професійній зайнятості та звуження обсягу правничих послуг. Такий підхід базується на помилковому ототожненні медіації з відмовою від професійного представництва, натомість ігноруючи потенціал адвоката як представника або фахового посередника у переговорах. Цей страх ускладнює формування сталого ринку медіаційних послуг, стримує навчання адвокатів технік переговорів і знижує довіру клієнтів до позасудових форм вирішення конфліктів.

Така ситуація свідчить про потребу у впровадженні нормативних змін, що підвищать роль суду як активного учасника розвитку альтернативних способів вирішення спорів (Slyvka, 2024).

4. Європейські стандарти щодо медіації у публічно-правових спорах

У контексті євроінтеграції актуально дослідити Директиву ЄС 2008/52/ЄС, яка встановлює спільні засади функціонування медіації в державах-членах ЄС, зберігаючи при цьому повагу до їхніх правових традицій (European Parliament and Council of the European Union, 2008). Цей акт визначає основні стандарти, що стосуються якості медіаційного процесу, його конфіденційності та механізмів виконання досягнутих домовленостей. Зокрема, передбачаються гарантії професійного рівня медіації шляхом належної підготовки медіаторів і дотримання етичних норм; стаття 7 Директиви регулює питання обмеження розголошення інформації, отриманої під час процедури; стаття 6 забезпечує можливість надання медіаційним угодам виконавчої сили. Водночас Директива не вимагає уніфікованої моделі реалізації, дозволяючи країнам-членам пристосовувати медіаційні механізми до власного правового контексту, що сприяє поєднанню єдності підходів із гнучкістю національного регулювання, забезпечуючи баланс між єдністю підходів і повагою до правових різноманіть країн ЄС.

Рада Європи у Рекомендаціях Rec(2001)9 щодо альтернатив судовим процесам між адміністративними органами та приватними сторонами підкреслила важливість ролі позасудових засобів врегулювання спорів, зазначила, що судове провадження не має бути єдиним способом вирішення адміністративно-правових спорів (Council of Europe, 2018). Держава має розвивати законодавство у напрямі того, щоб фізична або юридична особа, яка вважає, що її права або законні інтереси були порушені суб'єктом владних повноважень, мала можливість звернутися зі скаргою у позасудовому порядку й отримати ефективний правовий захист (Luchenko, 2017).

Термін «адміністративна медіація» вперше запропонований Європейською комісією з питань ефективності правосуддя у посібнику з адміністративної медіації «Сприяння медіації для вирішення адміністративних спорів у державах-членах Ради Європи», який містить розділ про визначення та принципи, а також звертає увагу на нову класифікацію її форм (інституційна, конвенційна та юрисдикційна або параюрисдикційна) (СЕРЕІ, 2022). Робочою групою зроблено акцент на активну роль суду, створення процедур підтримки сторін (інформування, перенаправлення, контроль якості) (Serhieieva, 2024).

5. Досвід впровадження медіації в адміністративному процесі: Франція, Нідерланди, Німеччина

Європейський досвід наочно демонструє, що ефективний розвиток медіації можливий лише за умови належної інституційної підтримки з боку ключових ланок правової системи – судів, законодавчих органів та органів виконавчої влади. Зазначені суб'єкти мають не лише роз'яснювати можливість застосування альтернативного врегулювання спорів, але й активно сприяти її інтеграції як повноправного елементу правосуддя.

Характерним прикладом успішної інституалізації медіації у публічно-правових спорах є Франція. З прийняттям Закону № 2016 1547 від 18.11.2016 року

«Justice 21e siècle» у Кодекс адміністративного судочинства було включено спеціальний розділ, закріпивши можливість як договірної, так і судової медіації (Assemblée nationale, 2015). Згодом Декретом № 2018 101 започатковано пілотний проєкт обов'язкової попередньої медіації (médiation préalable obligatoire) для спорів у сфері державної служби та соціального забезпечення (Legifrance, 2018). Ефективність цієї ініціативи підтверджено в 2022 році з ухваленням Декрету № 2022 433, який зробив практику постійною (Legifrance, 2024).

У січні 2024 року у Франції впроваджено практичний інструментарій «Kit pratique amiable», що містить типові процесуальні документи, роз'яснення та поради для суддів і адвокатів з метою забезпечення системного інформування сторін про можливість застосування медіації вже на етапі ухвалення адміністративного рішення (Ministère de la Justice, n.d.).

Результати реалізації цих заходів є показовими: упродовж 2017–2023 років було укладено 4 327 медіаційних угод, що становить близько 50% від загальної кількості ініційованих процедур. Здебільшого витрати на проведення медіації покривалися за рахунок державного бюджету. У «звичайних» медіаційних процедурах сторони, як правило, поділяють витрати, проте суд може повністю або частково звільнити малозабезпечених громадян. Частину послуг надають медіатори-державні службовці, що знижує вартість і підвищує доступність процедури.

Разом із тим навіть у розвиненій французькій моделі фіксуються виклики. Згідно зі звітом Сенату Франції за 2023 рік, адміністративні органи досі не виявляють належної ініціативності щодо впровадження медіації, а рівень обізнаності та активності сторін залишається обмеженим. Також спостерігається нерівномірність у запровадженні процедури залежно від завантаженості судів та наявності регіональних партнерств із медіаційними центрами. Залишається актуальною потреба в уніфікації стандартів підготовки медіаторів і створенні єдиного реєстру з метою гарантування належного рівня професійної якості (Sénat, 2022).

Таким чином, французька модель адміністративної медіації демонструє, що за належної нормативної та організаційної підтримки ця процедура може стати ефективним механізмом у системі правосуддя, зокрема у справах соціального характеру, де досягається високий рівень результативності (Ministère de la Justice, 2023).

У Нідерландах медіацію розгорнуто в межах національної моделі court referred mediation, що працює з 2005 р. Судді активно пропонують сторонам звернутися до медіатора, а спеціалізовані медіаційні офіси у судах забезпечують інформування, допомагають відібрати медіатора та організувати початкові сесії. Хоча окремий кодифікований акт, що регулює медіацію, відсутній, практика утверджується через судові ініціативи та пілотні проєкти, які після апробації набувають постійного характеру. Важливо, що участь сторін залишається добровільною, однак суддівська мотивація та інституційна інфраструктура сприяють широкому застосуванню процедури.

Німеччина забезпечує часткове державне фінансування медіацій через механізми правової допомоги, що зменшує фінансові бар'єри для соціально вразливих груп. Ключові нормативні підвалини становлять Mediationsgesetz від 21 липня 2012 р., який визначає загальні засади процедури і реалізує Директиву 2008/52/ЄС, а також Beratungshilfegesetz, спрямований на компенсацію витрат осіб із низьким доходом, що потенційно охоплює й медіаційні послуги (Beratungshilfegesetz, 1980; Mediationsgesetz, 2012). Реалізація цієї підтримки залежить від конкретних земель і практики судів, які можуть запроваджувати власні програми або пілотні ініціативи. При цьому судова медіація у сімейних та трудових спорах нерідко пропонується безкоштовно, що демонструє прагнення держави зробити альтернативне врегулювання доступним.

Отже, ефективність медіації у європейських правових системах значною мірою зумовлена комплексним залученням судового корпусу, чітким нормативним регулюванням і фінансовими стимулами, що спільно формують сприятливе середовище для поширення консенсусних способів вирішення спорів.

6. Висновки та пропозиції

Для успішного впровадження медіації у судову систему України слід здійснити низку нормативних, організаційних і освітніх кроків. Насамперед доцільно передбачити у КАСУ обов'язок суддів повідомляти учасників процесу про можливість скористатися медіацією як альтернативним способом вирішення спору. Крім того, запровадити державний механізм фінансової підтримки – повної або часткової – медіаційних процедур у справах, що мають соціальне значення, зокрема в адміністративних правовідносинах. Пропонується запровадження пілотних проєктів на рівні окружних адміністративних судів, що дозволить виявити ефективні процесуальні та інституційні рішення. Одночасно з цим слід розробити модель типової процедури медіації для адміністративних судів. Окремим напрямом має стати створення прозорого, уніфікованого реєстру медіаторів, який дозволить спростити доступ до процедури громадянам і зробити її реально доступною в кожному регіоні України.

Створення відкритого та уніфікованого реєстру медіаторів має стати одним із ключових кроків для забезпечення реальної доступності альтернативного врегулювання спорів по всій території України. Медіація має потенціал стати дієвим засобом для зменшення навантаження на суди, зниження рівня конфліктності у правовідносинах і зміцнення суспільної довіри до правосуддя. Проте для реалізації цього потенціалу необхідне цілісне нормативне регулювання, підтримка з боку судової системи, активне залучення адвокатів та забезпечення фінансової доступності послуг медіації для громадян.

Список використаних джерел:

1. Assemblée nationale. Projet de loi relatif au renseignement. Légifrance, 2015. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/dossierlegislatif/JORFDOLE000030962821/> (дата звернення: 14.06.2025).
2. Council of Europe. Guidelines for a better implementation of the existing Recommendation CM/Rec(2018)4 on quality standards for mediators. Strasbourg : Council of Europe, 2018. URL: <https://rm.coe.int/guidelines-for-a-better-implementation-of-the-existing-recommendation-/16809ede90> (дата звернення: 13.06.2025).
3. European Commission for the Efficiency of Justice. European handbook for mediation lawmaking. Strasbourg : Council of Europe, 2019. URL: <https://rm.coe.int/cepej-2019-9-en-handbook/1680951928> (дата звернення: 14.06.2025).
4. European Parliament and Council of the European Union. Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council on certain aspects of mediation in civil and commercial matters. *Official Journal of the European Union*. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2008. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2008/52/oj/eng> (дата звернення: 13.06.2025).
5. Germany. Beratungshilfegesetz vom 18. Juni 1980. Berlin : Bundesministerium der Justiz, 1980. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/berathig/BJNR006890980.html> (дата звернення: 13.06.2025).
6. Germany. Mediationsgesetz vom 21. Juli 2012. Berlin : Bundesministerium der Justiz, 2012. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/mediationsg/BJNR157710012.html> (дата звернення: 13.06.2025).
7. Kovač P. Challenges of alternative dispute resolution in administrative relations in a Slovenian and wider context. *Zbornik znanstvenih razprav*. 2016. Vol. 76. P. 69–98. DOI: <https://doi.org/10.23666/zr201603>.
8. Loi No. 2018–771 du 5 Septembre 2018 pour la liberté de choisir son avenir professionnel. Légifrance, 2018. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000036608557/> (дата звернення: 14.06.2025).
9. Loi No. 2024–364 du 22 Avril 2024 visant à renforcer la lutte contre les dérives sectaires. Légifrance, 2024. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000045412363/> (дата звернення: 14.06.2025).
10. Ministère de la Justice. Kit pratique amiable. URL: <https://www.justice.gouv.fr/documentation/ressources/kit-pratique-amiable> (дата звернення: 14.06.2025).
11. Ministère de la Justice. Rapport d'étape du Conseil national de la médiation. 2023. URL: <https://www.justice.gouv.fr/documentation/ressources/rapport-detape-du-conseil-national-mediation> (дата звернення: 14.06.2025).
12. Preston B.J. The use of alternative dispute resolution in administrative disputes. Land and Environment Court of New South Wales, 2011. URL: https://lec.nsw.gov.au/documents/speeches-and-papers/preston_use%20of%20alternative%20dispute%20resolution%20in%20administrative%20disputes.pdf (дата звернення: 14.06.2025).
13. Sénat. Rapport d'information de la commission des lois sur la réforme du système de justice civile. 2022. URL: <https://www.senat.fr/rap/l22-115-37/l22-115-37.html> (дата звернення: 14.06.2025).
14. Serhieieva A. CEPEJ Guidelines for Mediation Resolving Administrative Disputes – A Comparison between Council of Europe States and Ukrainian Perspectives. *Acta Universitatis Lodzensis. Folia Iuridica*. 2024. Vol. 105. C. 185–194. DOI: 10.18778/0208-6069.105.11.
15. Shuliak O. Peculiarities of pre-trial settlement of administrative disputes in Ukraine and foreign countries. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2024. № 1. Article 19. DOI: 10.61345/1339-7915.2024.1.19.

16. Vashchenko Y. Alternative means for resolving administrative disputes in Ukraine in the light of European integration. *Bratislava Law Review*. 2022. Vol. 6(2). С. 163–184. DOI: 10.46282/blr.2023.7.2.323.
17. Vrabko M., Huszár J., Škultéty P. *Správne právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava : С.Н. Beck, 2018.
18. Давиденко Д. О. Перспективи розвитку медіації в адміністративному процесі України та її вплив на судово-експертну діяльність. *Право і безпека*. 2020. № 2. С. 139–144. DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.2.2020.19>.
19. Кодекс адміністративного судочинства України : Кодекс України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 13.06.2025).
20. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 13.06.2025).
21. Литвинова К. А. Переваги та недоліки медіації та примирення сторін в адміністративному судочинстві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2025. Вип. 88(2). С. 59–64. DOI: 10.24144/2307-3322.2025.88.2.59.
22. Лученко Д. В. Європейські стандарти у сфері оскарження рішень, дій або бездіяльності суб'єктів владних повноважень. *Lex Portus*. 2017. № 5(7). С. 51–66.
23. Про медіацію: Закон України від 16 листопада 2021 р. № 1875-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2022. № 5. Ст. 33. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text> (дата звернення: 13.06.2025).
24. Різенко О. В. Медіація в адміністративному процесі. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 1. С. 77–80. DOI: 10.24144/2788-6018.2024.01.77.
25. Сливка М. М. Позитивні та негативні аспекти медіації і примирення сторін в адміністративному судочинстві: розмежування та проблеми застосування. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія : Юридичні науки*. 2024. № 3(43). С. 214–219. DOI: <http://doi.org/10.23939/law2024.43.214>.

References:

1. Assemblée nationale (2015). *Projet de loi relatif au renseignement* [Draft law on intelligence]. Légifrance. Retrieved from: <https://www.legifrance.gouv.fr/dossierlegislatif/JORFDOLE000030962821/> (Last accessed: 14 June 2025).
2. Council of Europe (2018). *Guidelines for a better implementation of the existing Recommendation CM/Rec(2018)4 on quality standards for mediators*. Strasbourg: Council of Europe. Retrieved from: <https://rm.coe.int/guidelines-for-a-better-implementation-of-the-existing-recommendation-/16809ede90> (Last accessed: 13 June 2025).
3. European Commission for the Efficiency of Justice (2019). *European handbook for mediation lawmaking*. Strasbourg: Council of Europe. Retrieved from: <https://rm.coe.int/cepej-2019-9-en-handbook/1680951928> (Last accessed: 14 June 2025).
4. European Parliament and Council of the European Union (2008). Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council on certain aspects of mediation in civil and commercial matters. *Official Journal of the European Union*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2008/52/oj/eng> (Last accessed: 13 June 2025).
5. Germany (1980). *Beratungshilfegesetz vom 18. Juni 1980* [Legal Aid Act of 18 June 1980]. Berlin: Bundesministerium der Justiz. Retrieved from: <https://www.gesetze-im-internet.de/berathig/BJNR006890980.html> (Last accessed: 13 June 2025).
6. Germany (2012). *Mediationsgesetz vom 21. Juli 2012* [Mediation Act of 21 July 2012]. Berlin: Bundesministerium der Justiz. Retrieved from: <https://www.gesetze-im-internet.de/mediationsg/BJNR157710012.html> (Last accessed: 13 June 2025).

7. Kovač, P. (2016). Challenges of alternative dispute resolution in administrative relations in a Slovenian and wider context. *Zbornik znanstvenih razprav*, vol. 76, pp. 69–98. DOI: <https://doi.org/10.23666/zvr201603>.
8. Loi No. 2018–771 (2018). Loi du 5 Septembre 2018 pour la liberté de choisir son avenir professionnel [Law for the freedom to choose one's professional future]. Légifrance. Retrieved from: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000036608557/> (Last accessed: 14 June 2025).
9. Loi No. 2024–364 (2024). Loi du 22 Avril 2024 visant à renforcer la lutte contre les dérives sectaires [Law aimed at strengthening the fight against sectarian excesses]. Légifrance. Retrieved from: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000045412363/> (Last accessed: 14 June 2025).
10. Ministère de la Justice (n.d.) Kit pratique amiable [Practical amicable settlement kit]. Retrieved from: <https://www.justice.gouv.fr/documentation/ressources/kit-pratique-amiable> (Last accessed: 14 June 2025).
11. Ministère de la Justice (2023). Rapport d'étape du Conseil national de la médiation [Progress report of the National Mediation Council]. Retrieved from: <https://www.justice.gouv.fr/documentation/ressources/rapport-detape-du-conseil-national-mediation> (Last accessed: 14 June 2025).
12. Preston, B.J. (2011). The use of alternative dispute resolution in administrative disputes. Land and Environment Court of New South Wales. Retrieved from: https://lec.nsw.gov.au/documents/speeches-and-papers/preston_use%20of%20alternative%20dispute%20resolution%20in%20administrative%20disputes.pdf (Last accessed: 14 June 2025).
13. Sénat (2022). Rapport d'information de la commission des lois sur la réforme du système de justice civile [Information report of the law commission on the reform of the civil justice system]. Retrieved from: <https://www.senat.fr/rap/l22-115-37/l22-115-37.html> (Last accessed: 14 June 2025).
14. Serhieieva, A. (2024). CEPEJ Guidelines for Mediation Resolving Administrative Disputes – A Comparison between Council of Europe States and Ukrainian Perspectives. *Acta Universitatis Lodziensis. Folia Iuridica*, vol. 105, pp. 185–194. DOI: 10.18778/0208-6069.105.11.
15. Shuliak, O. (2024). Peculiarities of pre-trial settlement of administrative disputes in Ukraine and foreign countries. *Visegrad Journal on Human Rights*. No. 1, Article 19. DOI: 10.61345/1339-7915.2024.1.19.
16. Vashchenko, Y. (2022). Alternative means for resolving administrative disputes in Ukraine in the light of European integration. *Bratislava Law Review*, vol. 6(2), pp. 163–184. DOI: 10.46282/blr.2023.7.2.323.
17. Vrabko, M., Huszár, J., Škultéty, P. (2018). *Správne právo hmotné. Všeobecná časť* [Substantive Administrative Law. General part], 2nd ed. Bratislava: C.H. Beck.
18. Davidenko, D.O. (2020) Perspektyvy rozvytku mediatsii v administratyvnomu protsesi Ukrainy ta yii vplyv na sudovo-ekspertnu diialnist [Prospects for the development of mediation in the administrative process of Ukraine and its impact on forensic activity]. *Pravo i bezpeka*. No. 2, pp. 139–144. DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.2.2020.19>.
19. Ukraine (2005). Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy: Kodeks Ukrainy vid 06.07.2005 No. 2747-IV [Code of Administrative Procedure of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (Last accessed: 13 June 2025).
20. Ukraine (1996). Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28 chervnia 1996 r. No. 254k/96-VR [Constitution of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. No. 30, art. 141. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр#Text> (Last accessed: 13 June 2025).
21. Lytvynova, K.A. (2025). Perevahy ta nedoliky mediatsii ta prymyrennia storin v administratyvnomu sudochynstvi [Advantages and disadvantages of mediation and reconciliation of parties in administrative proceedings]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravo*. No. 88(2), pp. 59–64. DOI: 10.24144/2307-3322.2025.88.2.59.

22. Luchenko, D. V. (2017). Yevropeiski standarty u sferi oskarzhennia rishen, dii abo bezdiialnosti subiektiv vladnykh povnovazhen [European standards in the field of challenging decisions, actions or omissions of public authorities]. *Lex Portus*. No. 5(7), pp. 51–66.

23. Ukraine (2021). Pro mediatsiiu: Zakon Ukrainy vid 16 lystop. 2021 r. No. 1875-IX [On Mediation: Law of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. No. 5, art. 33. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text> (Last accessed: 13 June 2025).

24. Rizenko, O. V. (2024). Mediatsiia v administratyvnomu protsesi [Mediation in administrative process]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*. No. 1, pp. 77–80. DOI: 10.24144/2788-6018.2024.01.77.

25. Slyvka, M. M. (2024).pozytyvni ta nehatyvni aspekty mediatsii i prymyrennia storin v administratyvnomu sudochynstvi: rozmezhuvannia ta problemy zastosuvannia [Positive and negative aspects of mediation and reconciliation of parties in administrative proceedings: delimitation and application problems]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*. Seriia: Yurydychni nauky. No. 3(43), pp. 214–219. DOI: <http://doi.org/10.23939/law2024.43.214>.

INSTITUTIONALIZATION OF MEDIATION IN ADMINISTRATIVE COURTS OF UKRAINE IN THE LIGHT OF EUROPEAN STANDARDS

Nataliia Cherevko,

Candidate of Sciences in Public Administration,

Senior Lecturer at the Department of Public Administration, Law and Humanities

Kherson State Agrarian and Economic University

<https://orcid.org/0000-0002-5456-8887>

advokat.ncherevko@gmail.com

***The purpose** of the article is to provide a comprehensive analysis of the legal, institutional and procedural prerequisites for the introduction of mediation in administrative proceedings in Ukraine in the context of modern European standards of alternative dispute resolution. The author considers the possibility of institutionalizing mediation as an effective tool for reducing the workload of administrative courts and improving the quality of access to justice in public law disputes.*

***Methods.** The study uses the methods of formal legal, comparative legal, systemic and functional analysis. The author compares Ukrainian legislation with the legal systems of France, Germany and Poland. Particular attention is paid to the analysis of Council of Europe acts, in particular Recommendation Rec(2001)9, CEPEJ Guidelines on Mediation (2023), and the Charter on Access to Justice in Administrative Disputes.*

***Results.** The study found that there are no procedural mechanisms for the use of mediation in administrative cases in Ukraine, despite the existence of the General Law on Mediation (2021). The case law of administrative courts also does not demonstrate a tendency to use alternative dispute resolution methods. In European countries, mediation in the field of public law is actively used – both mandatory (France) and recommended (Germany, the Netherlands). The introduction of the mediation institute can increase the effectiveness of judicial protection, avoid conflicts, and reduce time and resources.*

***Conclusions.** The institutionalization of mediation in the administrative process of Ukraine requires amending the Code of Administrative Procedure of Ukraine, developing standard procedures and forms of participation of the parties in mediation, and creating a unified register of mediators. It would be advisable to implement pilot projects in administrative courts for voluntary*

or recommended involvement in mediation in cases where reconciliation is possible. The positive practice of European countries shows that effective mediation not only increases access to justice but also contributes to the development of legal culture in society.

Key words: *public law dispute, alternative dispute resolution, conciliation of the parties, procedural economy, judicial initiative, legal culture, access to justice, administrative burden, role of a judge, European models.*